

POMAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

11 číslo

Budyšin, nowembr 1957

Lětnik 7

Naše hrono
za měsac nowembr 1957

„Wuč nas wopomnić, zo
wumrěc dyrbymy, zo bych-
my mudri byli!“

Psalms 90, 14

Stučka dospěwanja při našich pohrjebach rěka husto w našich wosadach: „Mój wotpočink mi wostajće a wšitcy dom so podajće: o wopomńće wšak kóždy čas, zo chowaja tež jónu was.“ To je móhl-rjec poslednje zawostajenje a napominanje toho, kotrehož smy runje k rowu njesli. Přeco zaso pak so prašam při rowje stejo, hdyž naše džěci tamny kěrluš spěwaja: Hač drje nětko tež woprawdže wšitcy ducy domoj to kóždy čas, wodnjo a w nocy, kaž w něm-skim teksće steji, wopominaja, zo je to tež jich wotyknyjeni kónc? Sy ty z tajkimi myslimi wot poslednjeho pohrjeba, na kotrymž sy byył, wotešo?

Naše hrono za měsac, w kotrymž smjertnu njedzeli, njedzeli wěčnosće, swjećimy, nas runje tak napomina. Jenož je tam wšo zadrasćene do modlitwy. Pobožny spěwar psalmow prosy Boha, zo by nas smjertnych čłowjekow wučil, na naš smjertny wosud spomnić. Je to tež naležnosć twójich wosobinskih modlitwow?

A k čemu tajke wopomnjenje? To ma woprawdže jara praktiski zmysl za wšědne žiwjenje: „zo bychmy mudri byli!“ Mudry być, to tu něšto cyle druhe rěka hač to, štož sebi swět při tym myslí. Wšu swětamudrosć a wědomosć w česći, tu so jedna wo prawu bójsku mudrosć, kotruž kóždy křesćan trjeba! A tuta mudrosć rěka: „Jedne nuzne je, to jeno wuč mje, Knježe, poznać sam! Wšitko druhe, kaž ma mjeno, jeno spřahej přirunam, w kotrymž mi duša bjez tróšta tu chodźi, hdyž wšitko

Smjerć

Naposledk wuhladach smjerć, wšudže mjez ludźimi so přechodźowacu, a ta. wuhotowana z wótrej kosu, z prokom a z kłokami, napominaše wšěch ze svojim hlasom, zo maju so dopomnić, zo su smjertni. Žadyn pak njeposlučaše na jeje wołanje a kóždy hladaše dale swójeho blaznistwa a njerjada. A tak hrabaše wona za klo-

ranu wuhladawši postrožichu so trochu, ale hnydom zaso njestaraču so wo ničo. Někotři přińdžechu, hladachu na jachlaceho zranjeného, a hdyž tutón nohu sčahnywši dychać přesta, zwolachu so a spěwachu wokoło njeho, jědzachu, pijachu, wyskachu a někotři poplaknychu. Potom hrabnychu a wlečechu a čisnychu jeho

Biskop D. Hugo Hahn njebohi

5. nazymnika 1957, na wječor, wotwoła Bóh Knjez našeho biskopa na wuslužbje D. Hahna. Wón narodži so 22. 9. 1886 w Revalu. Jako šuler w Ruskej je rusku rěč dokładnje nawuknyl. W léće 1919 přesydlí so do Němskeje. 1930 jeho z Lipska do Drježdźan za superintendenta powołachu. Jeho njebojazliweje swěry dla jeho tehdomniša cyrkwinska wyšnosć ze zastojnstwa wuhna. Njebohi namaka službu jako wikar w južnej Němskej. Wón je swoju nowu, nišu službu ze wšej pokornosću wuko-

njał. Jako jeho sakska krajna cyrkej w léće 1947 za swójeho biskopa wuzwoli, je w poslušnosći tuto čezke zastojnstwo přiřał a so z nawječorneje Němskeje do Sakskeje wrócił a je tu swóje biskopske zastojnstwo wukonjał hač do léta 1953.

My Serbja spominamy z džakownosću na swójeho njeboh biskopa, kak je wón w swójej lubosći k nam naše serbske cyrkwinske prawa zakitał. Wěčne swětlo njech so jemu swěći.

kami a třěleše po wšěch stronach za nimi, kchožkuli pak ze črjody, młodeho, stareho, chudeho, bohatého, wučeneho, njewučeneho bjez rozdžěla trjechi, tón padny. Štož bu trjecheny, křičeše, wuješe, rjeješe, druzy chodžachu wokoło a

tu swětne nas k žalosći wodzi. Hdyž mam pak to jedne we wutrobje sam, tu wšitko, haj wšitko z tym jednym ja mam.“

To jedne je Chrystus sam, knjez nad žiwjenjom a smjerću!

La.

prez wobhrodu do teje čmoweje jemy, kiž je wokoło swěta. A wróćiwši so wot tam, holduja zaso a žadyn njeńdže smjerći z puca. jeno pilnje kedžbujo, zo by na nju njehladał, hačrunjež so wona jeho dótka.

Widžach pak, zo nic wšitcy, do kotrychž třěli, so sypnychu, ale někotrych porani jeno, pochromi, woslepi, pohłuši abo womori jich. Někotři naduchu so z jeje ranjenjom kaž pucher, druzy wuschnychu kaž třěska, druzy třasechu so kaž wosyca, tak zo wjetši džěl

ludzi zranjenych a z hnjacymi a jědmjacymi stawami wokolo chodžeše.

A widžach njemalo wokolo běhać a za rany bjehtuchi, žalby a krjepki předawać. A wšitcy wot nich kupowachu a juskajo so smjerći spjecowachu. Wona pak njedžiwaše na ničo, ale třeše a poražowaše dale, samo tež předawarjow. To bě mi žalostny napohlad, widžeć, kak stworjenja k njesmjertnosći postajene tak žalostnje, tak njenadźicy a na tak wšelaku smjerć hinu. Wosebje hdyž pytnych, zo skoro přeco w tym, hdyž so što najbóle na žiwjenje pripravuje, hdyž sej za přečelemi hlada, swoje zežiwjenje zarjaduje, domy twari, pjenjezy nahromadza a hewak so pripravuje a wšo derje rjaduje, zo w tym kłok smjerće přileći a scini wšemu konc. A štož je sebi na swěće derje pripravował, bywa z njeho wlečeny a jeho přihoty su ničo, a hdyž na jeho městno něchtó druhi stupi, zeńdze so jemu tež tak kaž třećemu, dzesatemu, stotemu, wšem jenak.

Widžo pak tu, zo ničo nocyše na njewěstosc žiwjenja kedźbować ani sej to k wutrobje wzać, ale wšitcy činjachu, kaž bychu sej njesmjertnosće wěsći

byli, byrnjež běchu hižo smjerći w klamje (mi dźiw, zo so mi wutroba ze želnosću njepukny), chcych hlós pozběhnyć, napominać a prosyć, zo bychu woći wočinili a na smjerć kedźbowali, kak wona kłoki nakladuje, zo bychu so jim wuwynili. Ale spóznach wšak, zo budže wšo moje słabe rěčenje podarmo, hdyž smjerć sama ze swójim stajnym wołanjom ničo njedocpěje, byrnjež je jim přeco na dosć hrózbne wašnje před wočomaj. Scícha rjeknych: „Bohu budž do wěčnosće žel, zo smy my bėdni smjertni čłowjekowo tak slepi za swoje njezbože.“ Toľmač mi wotmoľwi: „Mój luby, by to mudrosć byla, so z myslu na smjerć čwilo- wać? Kóždy tola wě, zo jej nječeknje. Lěpje je, na nju njehladać, ale swojeho sej hladać a dobreje mysle być. Hdyž přindže, přindže. Za někotre hodžiny je wšo wotbyte a druhdy snadž za wokomik. Dyrbjeli druzy, hdyž něchtó wumrěje, přestać so wjeselić? Wšako so město jednoho što wě kak wjele zaso narodži.“ Na to rjeknych ja: „Jelizo w tym mudrosć tči, ja to njerozumju.“ — a mjelčach.

Nochcu wšak zamjelčec, hdyž tak njeličomne kłoki smjerće lětać widžach, přindže mi mysl: Hdže

pak sej smjerć kłokow nabjerje, zo sej je njezwutřěla? A hladam a widžu čisće jasnje, zo sama žanym nima, ale jenož prok. Kłoki pak bjerješe wot čłowjekow, kóždy króć wot toho, kotrehož měješe trjechić. A widžach, kak čłowjekowo tajke kłoki sami pripravowachu a někotři je sami smjerći chroble a zwažliwje napřečiwo nošachu, tak zo wona lědma docini, byrnjež měješe jenož pripravowane kłoki brać a je jim do wutroby zwutřělec a zawoľach: „Nětk widžu, zo je wěro? Et mortis faber est quilibet ipsae suae! Widžu wšak, zo ničo njewumrěje, chiba zo je sej sam z njeměru, z njezdžeržliwosću, z chrobosću a skónčnje z njekedźbliwosću jětrěnje, pruskele, rany — znutřkowne a zwonkowne (přetož to su kłoki smjerće) — pripravował.“ Hdyž pak tak nutrnje na smjerć a jejne honjenje za čłowjekami hladach, torhny mje. Zaslepjenje a džeše: „Sto pak, njemudry, hladaš radšo na morwych hač na žiwych? Štož je wumrěl, je přeć! Ty so pripravuj na žiwjenje.“

Jan Amos Komenius (1592 do 1670) z knihi: Labyrint swěta a raj wutroby.

Přeložil z češćiny W.

Ewangelscy Němcy w Čěskosłowakskej

Do poslednjeje wójny běše w Čěskosłowakskej nahladna němska ewangelska cyrkej, kotraž měješe swoje wosady, Bože domy a fary, kaž tež šule a socialne wustawy. Z wusydlenjom němskeho wobydlerstwa po druhej wójnje, kotrež so sta na zakładze Podstupimkeho (Potsdam) dojednanja, je přestala z tym tež wobstać tale cyrkej.

Wšo jeje wobsedženstwo je přewzał čěskosłowakski stat, zo by jo poskičil nowym sydlencom za jich Bože služby, Bože domy, modlitownje a farske domy buchu poskićene čěskobratskej ewangelskej cyrkwi, čěskosłowakskej cyrkwi (tale cyrkej je wušla z hibanja „preć wot Roma“ po přenjeje swětowej wójnje a je dosć podobna starokatolskej cyrkwi) a prawoslawnej cyrkwi. Zbytny domy — šule a socialne wustawy — wu-

žiwa statne zarjadnistwo zwjetša za samsne zaměry.

Čěskobratska cyrkej je přewzala wjetšinu farskich domow, čěskosłowakska cyrkej wjetšinu Božich domow. Kaž je runje trjeba, wužiwatej druhdy wobej cyrkwi zhromadnje cyrkwe. Někotre cyrkwe wužiwa tež prawoslawna cyrkej. Čěskobratska cyrkej je tež přewzala socialny wustaw w Sobotinje na Morawje, hdžež je zarjadowała dom za starych.

Hdžežkuli pak su po powójnskimi přesydljenju tola hišće zawostali ewangelscy Němcy, su pod duchownym zastaranjom čěskobratskeje cyrkwe, kotraž so prócuje, jim služić w jich maćeršćinje. Tam, hdžež je jich wjace hromadže žiwych, zarjaduja so za nich wosebite němske Bože služby, Hdžež pak je jich mjenje, so po čěskim předeřwanju wobsah w němskej rěči wospjetuje. Spěwanje je w

tajkich padach dwurěčne, přetož so tajke spěwy wuběraju, kotrež su w čěskich a w němskich spěwarskich.

Wšudže pak — tež w tych wosadach, hdžež su jenož jednotliwi Němcy — so za nich wuhotuja kasualije (wěrowanja, chowanja, křćenja atd.) w jich maćeršćinje.

Za polěpšenje dušowpastyrkeho wobstaranja by nuzno było, méć wjace němskich Biblijow a spěwarskich, kotrychž je tam jara mało. Tež by dobre było, bychu-li so tam slale časopisy z NDR, kaž „Frohe Botschaft“.

Z tajkej službu chce čěskobratska cyrkej přinošować k polěpšenju zhromadného žiwjenja mjez woběmaj narodomaj, kotražž běštej w zašlosći hustosć dźělenaj přozhrjebje njedorozumjenja a njepřitelstwa a chce tak pomhać Bože kralestwo twarić mjez njedokonjenymi čłowjekami.

Amalie Sieveking

(1794—1859)

(1. pokročowanje)

Wutrobnje so zawjeseli społnawsji, zo maju druzy samsnu mysl, ale po chutnym pruwowanju wotmołwi: Kak móhla ja rozkazować, kiž njejsym posluhać nawuknyła? Kak móhla ze swojej njezlemjenej wolu tajki skutk započec. kotryž sej lutu ponižnosť, sebjezaprawanje a woporniwu lubosć žada? Chcu čicho na Boha a jeho nadawk čakać.“ Wona pěstowaše tutu mysl w sebi, řečeše ze swobodnym knjezom ze Stein a wudžela směrnicu za ewangelski zwjazk sotrow. Grat pomocneje,

njebieskeje lubosće pripravować, běše žedženje jejneje wutroby.

Kak nuznje tehdomniši čas tajku lubosć trjebaše, pokaza so w léce 1831, jako cholera wo Hamburgske wrota klapaše a wšón lud so boješe. Hnydom so chorownje pripravowachu, do kotrychž chcychu chorych zwotnosyc, ale što dyrbyeše jich hladać? Mužoj bjezdžela, kotřiž žaneho wukublanja za wothladanje chorych njemějachu, kotrychž pak wulka mzda strašneho džela wabješe, so pripravichu. Z tajkimi bě chozym mało pomhane. Tutón brach drje

Njezbóžne wumřeće

Telefon zwoni jara pozdže wječor. „Prošu, knjez fararjo, přindžće hnydom do chorownje mrějaceho woprawjeć!“ Čěžkochory, mlody mandželski, ně, jeho žona běše sej to žadala. Bě tež wulki čas. Chory zdaše hižo być skoro bjez wědomja. Ale žona prosy a nući: „Prošu, dajće jemu Bože wotkazanje!“ — Farar njecha tak prawje. „Ja chcu so z wamaj modlić. Ale jemu sakrament nanuzować, hdyž njemůže wjace jasne myslić, woprawdže njendže. Hdyž waš muž Jezusa znaje jako swojeho Knjeza a Zbožnika a do njeho wěri, budže tež zbožny bjez Božeho wotkazanja. A bjez Jezusa, hdyž njemůže wjace sakrament we wěrje dostać, jemu cyła swjatočnosť ničo njepomha.“

Žona so pak njezměruje. Wona wuzběhuje, zo je wón sebi sam spowědź a Bože wotkazanje žada, a pokornje dale prosy. Skónčnje mlody farar do toho zwoli. Přetož jemu so zdaše, zo móžeše chory hišće rozumić. A woprawdže dósta kedźbliwje a nutrnje Bože wotkazanje. Běše tež po spowědnej modlitwje z jasnym „haj“ wotmołwił. Dospěwawši poslednju modlitwu wopuści farar stwu, dokelž chcye mandželskeju sameju wostajić, zo byštaj so hišće roz-

zohnowaloj. Wonka čakajo ze znatej smilnej sotru řečeše.

Pol hodzinky běše na tute wašnje zašlo. „Nětko chcu hišće raz za chorym hladać“, praješe. Zastupiwši do chorobneje stwy so skoro nastroži. Runy sedžeše muž we ložu. So smějo wolaše: „Smy přez horu! Mi so lěpje dže!“ Kak so tamny čłowjek zwjeseli a jeho moda žona a wězo tež farar. Jeho za ruku wza prajō: „Kak zbožowny sym, zo směm to z wami dočakać! — Haj, luby mužo, jako steješće před wrotami wěčnosti, je Knjez Jezus Chrystus k Wam přišoł že swojej hnadu. A ja was prošu, njepušćće nětko ženje wjace tutoho swojeho Zbožnika!“

Nadobo so tamny čłowjek hronje směješe, tak prawje na čertowske wašnje a džeše: „Ach, to wšitko tola wjace njetrjebam. Wšak sym zaso žiwy!“

Farar so skoro zatřase tutej bjezbóžnych řečow dla. Njewědžeše, što dyrbyeše w tym wokomiku prajić. A jako hišće mjelčo steješe, přimaše so chory nahle swojeje wutroby a — so pomaluku zwjeze. Běše morwy! —

O wěčnost, słowo hrimanja!

Sy mječ, kiž dušu překala! —

To njejsu žorty wěsće!

La.

so spózna, ale běchu so na njón zwučili, a ničo njewědžeše, kak móhlo so tu něšto polěpsić.

Do tuteje škaloby zastupi Amalie Sieveking přizjewiwši so jako dobrowólna pomocnica. Zdobom wozjewi tež namolwu na Hamburgske žony, zo bychu so tež zamolwile k dobrowólnej službje. Namolwu pak zymnje wotpokazachu jako njepřistojnu. Samo lékarjo njewěrjachu do Amalineje sprawneje wole, ale woni ju znajmejša njewotpokazachu, dokelž wšak přejara nuznje pomoc trjebachu. Bórže pak spóznychu, kajka dobra pomoc bě so jim tu poskičila, a jich dwělowanje přeměni so bórže do česćownosće a wobdžiwanja. Tuž jej přepodachu dohlad nad wšitkimi pomocnikami. Do hospitala začahny z tym njeznaty ale dobry porjad. Ze swojim přecelnym ale rozsudženym wašnjom dobu sej Amalie wšitkich wutroby. Sama bě z dobrým příkladom. Žadyn puć njebě jej předaloki a žana služba přečežka. Chori čujachu jeje lubosć a česćachu ju. Amalie staraše so tež wo duše chorych, a štož sebi jako nadawk přichodneje ewangelskeje sotry předstaješe: Marinu a Marcinu službu w jedneje zjednočić, to spytowaše w hospitalu najprjedy sama.

Bórže wšitcy wo njej řečachu, ale wona njeda so z tajkej chwalbu zamučić. Nadawk měješe a tutomu so nětk ze wšěmi mocami wěnowaše. W hospitalu bě samu chudobu zeznała a w njej wotući wola k pomhanju. Zamolwitosć bohatych dyrbyeše so najprjedy zbudzić. Hišće w hospitalu běše wustawki towarstwa za chudych a chorych zestajala. Tole towarstwo chcye nětko založić. Ale jejna namolwa namaka zaso mało woporniwošće, a jenož 12 žónskich móžeše za swój skutk dobyć. Wone dyrbjachu porjadnje ke chudym swójbam chodzić.

(Pokročowanje scěhuje)

To nas nastupa

Wjednicy budystow su swojich wěriwych napominali, zo bychu swětowe misijonske hibanje podpěrali, kotrež dyrbi čłowjestwo „před křesćanstwom wuchować“. Namolwjenje zastupuje mēnjenje, zo je tola zjawnje widžomne, kak je křesćanstwo zwrěšćilo. Je jenož trjeba na dvě swětowej wójnje

dopomnić, kotrejž tak mjenowane „křescanske narody“ swětej njejsu zalutowale. W seminaromaj w Rangun a w Kolombo wukublaju misijonarow, zo bychu w našich krajach skutkowali.

Pokiwi našim duchownym – a tež lajkam

Njeskomdźće w „Zeichen der Zeit“, Nov. 1957, sej přečitać nastawk „Wenzel von Budowa“, kiž je napisal Wolfgang Gericke. Wjacslaw Budowa je nimo měry zajimawa postawa husitiskeho hibanja. Jeho 21. junija 1621 jeho kruteje ewangelskeje wěry dla w Praze jako 74lětneho starca wotprawichu. Wy serbscy lajcy, dońdźće sej na faru a wupožćeće sej tam tutón zešiwk. Přińdźće-li pak raz do Grabina (Finsterwalde), dajće sej tam Budoweho kelich pokazać.

Nowe nadawki Syriskeje syrotownje

1860 založi misijonar Jan Ludwig Schneller Syrisku syrotownju. kotraž je tež mjez Serbami znata. dokelž tola kóždy lěto za nju zběrku skladujemy. Tuta syrotownja dyrbješe ze swojim džělom po na-

*Čert je čorny,
smjerc je běla;
wón chce duše,
wona čěta.*

Prislowo

staću izraelskeho stata zastać, ale před 5 lětami položichu zakladny kamjen za nowy wustaw w Chirbet Kanafar (Libanon). Nětko je tam pjeć twarjenjow, w kotrychž bydli 120 hólcow. W běhu tutoho lěta zložichu někotři wučerske pruwowanje. Z pokupjenjom dalšeje ležownosće a z wuspěšnym pytanjom za wodu je móžnosć data, wustaw dale powjetšić a tež Arabow přijimać, kotřiž chcedza so tam na praktiske powołanje přihotować.

Lajska služba

Lajsku službu wukonjachu žónske w Staßfurt-Leopoldshalle, hdžež běchu wšitcy katecheća scho-rili. Zo njeby wša nabožna wučba wupadnyla, přewzachu žónske křescanskeje služby tutón nadawk.

Misijonstwo Molukow

Najstarša ewangelska cyrkej w Aziji, cyrkej Molukow, kotraž bu před 300 lětami založena, wobzamkny na swojej synodze w Ambon, zo ma so ewangelizacija mjez mohamedanami a Chinezami jich kraja rozmnožić. Cyrkej ma 275 000 dušow, nima žanych bělych misijonarow a je w pjenjzech cyle samostatna. W 603 wosadach skutkuje 155 fararjow z uniwersitnym studijom, 241 předarjow a 160 ewangelistow.

Njeswačidlo. Knjezej nad žiwjenjom a smjercu je so spodobalo. našeho swěrneho serbskeho kemšerja, kiž žanu njedzeli kemše njeskomdži, Jana Korlu Henku z Wbohowa, 83 lět stareho, z tu-teje časnosće wotwołać. Wěčne swětle njech so jemu swěći!

Klukš. Farar Meltka, kotryž je w zašlym lěcu z Božej pomocu čezku operaciju přetrał, je so dyrbjal na někotre njedzele na wočerstwenje podať. Přejemy jemu z wutroby, zo by so na čěle a na duši posylnjeny zaso wrócił.

Slepo. Kaž slyšimy, je farar Lazer-Hodžijski w Slepom pobyl, zo by tam jednal dla Serbskeho cyrkwinskeho dnja, kiž chcemy na přeprošenje Slepjanskeje wosady k lětu tam swjećić. Na 1. njedzeli po swjatej Trojicy, 8. 6. 1958, su so dojednali. Tuž wjeselimo so na zetkanje w lubym dalokim Slepom. Do Slepoho wšak njemóžemy docyła hinak dojěć, chiba z omnibusami a awtami. Njeh so wosady zahe dosć wo to staraja.

Drježdžany. Přichodne serbske kemše budu 2. njedzeli w adwenće, 8. 12. 1957 (nic 7. 12., kaž w poslednim čisle pisachmy), w 15.30 hodžinach w Dresden-Pieschen w cyrkwi swj. Marka (Markuskirche). Přédować budže farar Wirth-Njeswačidlski.

*Cyrkej
we
Wochozach*

Čiść a naklad: III-4-9. Nowa Doba, čišćer-nja a naklad Domowiny w Budyšinje. Licenca č. 733. Wuchadza jonkróc za měsac. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Hłowny zamol-wity redaktor: superintendent G. Mjerwa-Bukečanski.